

El carnaval contra la quaresma

La primera notícia cinematogràfica de Carles Mira vaig tenir-la en una Setmana de Cinema en color. Hi passaven el seu primer curt, *Biotopo*, una successió de postals sobre la degradació de l'Albufera. Tot i ser un curt del país va ser poc xiulat pel públic. I això ja és dir molt, perquè qui més qui menys recorda que en aquella època els esbroncs contra els curts catalans i les pel·lícules canadencs eren antològics. Ves per on *Biotopo*, que tenia una mica de la pretensiositat catalana i de l'esteticisme canadenc va sortir-ne relativament ben lliurat, amb un premi i tot.

I és que Mira va ser un curtmetratgista molt considerable. Magnífic era *Viure sense viure*, on es mostrava amb adequat lirisme la tragèdia quotidiana d'una dona qualsevol, que no ho era perquè era interpretada per Àngela Molina en el millor moment de la seva joventut i perquè la protagonista acabava suïcidant-se. *Viure sense viure* va tenir un mèrit gens menyspreable: convertir les caixeres dels supermercats —que aquest era el paper de la Molina— en interessants objectes de disseny. Molts dels qui havien vist el curt ja no feien tant l'àvia en pagar a la caixa un cop recollida la mercaderia comprada.

El Mira dels llargs-metratges va ser tot un altre,

sense la polidesa formal de *Biotopo* i sense el cop de puny dramàtic a l'estómac dels altres curts. A *La portentosa vida del pare Vicent* va fer seu un humor directe, furiós, sense precedents. Un humor que devia tant a la tradició valenciana com també, i el temps ho ha demostrat, a l'estil boadellec de fer les coses. Perquè la caligrafia de Boadella, protagonista del film, es feia sentir en la història dessacralitzada, en la impertinència sacrílega, en l'humor bufonesc, grogler, carnavalesc. El formalisme era abrupte, la narració voluntàriament tosca, la interpretació —començant pel mateix Boadella, pèssim actor com ell mateix sol reconèixer— desdibuixada. És a dir, tot a mida per a fer un film que feia de la imperfecció una arma per a la irritació. Segurament el debut cinematogràfic més lliure que ha donat de si el cinema català.

Aquest traç gros, que hauria pogut ser només fruit de la col·laboració esporàdica amb el Joglar, va impregnar la pràctica totalitat dels altres llargs-metratges de Mira. Especialment en el seu film següent, *Con el culo al aire*, indubtablement el seu film-manifest. Allí, en un manicomi, trobaria l'escenari perfecte per establir el seu paradigma ètic, que

Bòsnia, els laberints de l'odi

volia ser també estètic. Mira reivindicava la contracultura rabelaisiana contra la serietat de l'Ordre: era com animar aquell quadre de Bruegel, *La lluita del carnaval contra la quaresma*. Mira llançava el seu missatge des de la demència dels personatges manicomials, reivindicava la festa, la cultura del ventre i del menjar, el cos grotesc, el desbordament vital.

Aquest caràcter de film-manifest feia difícil trobar un camí adequat després de *Con el culo al aire*. Mira va buscar-lo traspasant aquest verí expressionista en el cor mateix de la Gravetat, en la cort de Carles II. Però *Jalea Real* es quedaria més en el camp de les intencions que no en el dels resultats. Tampoc *Que nos quiten lo bailao* trobaria aquest punt dolç: potser perquè la jugada reivindicativa era massa evident. No és igual fer un film sobre la grolleria que fer un film groller.

L'encontre casual amb els seus homònims naturals entre la gent del Nord era inevitable, i la reunió de Mira i Els Comediants per fer *Karnabal* semblava d'una lògica aplastant. Mira i Joan Font eren els dos homes que més havien treballat per reivindicar aquesta altra cultura. El resultat cinematogràfic quedava per sota de les intencions, però el film va beneficiar-se d'un fet inesperat, el ser objecte de la primera censura pública de la televisió autonòmica, coproductora, que va fer tallar el cap-gros del llavors estrenat president Pujol. Aquest va ser el millor favor que es podia fer a un film que volia transgredir i s'havia quedat curt.

Esgotada la via esperpèntica, que Mira qualificava amb el dubtós nom de mediterraneïtat, s'imposava un canvi de registre que portaria a *Daniya*, on hi havia un atractiu itinerari estètic: la Catalunya medieval era nòrdica, obscura, religiosa, tancada; enfront d'ella la Dènia del Sud era lluminosa, oberta, liberal, una simfonia per als sentits. El guió del film no farcia aquest itinerari amb prou inventiva, però per Mira era una nova dramaturgia per explorar.

Russafa 56, la sèrie pòstuma per a la televisió valenciana, té un efecte de normalitat que hauria d'haver marcat el futur immediat de Carles Mira. Fer ficció valenciana des de València mateix li permetia alliberar-se de l'obligació de fer notar permanentment la diferència, explotar la deliciosa parella creativa amb Ferran Torrent. Ens queda l'enyor d'aquest demà.

Jordi Balló

La jugada d'última hora del líder serbi de Bòsnia-Hercegovina, Radovan Karadzic, acceptant el pla de pau de la conferència de Ginebra, tot esperant que l'autoproclamat Parlament Serbi de Bòsnia el ratifiqui, ha aconseguit aturar una possible intervenció militar internacional, i ha deixat en una difícil situació el govern legítim del musulmà Izetbegovic.

Si per alguna cosa s'han caracteritzat les milícies sèrbies, és per l'incompliment de tots els acords signats. A Croàcia, on es manté un relatiu alto el foc, ni s'ha permès la tornada de la població no sèrbia als territoris ocupats, ni s'han alliberat la majoria de presoners. A Sarajevo i les altres ciutats assetjades, no han permès l'acordat tantes vegades restabliment dels serveis bàsics, ni han posat l'armament pesant sota el control de Nacions Unides i han continuat amb els bombardejos indiscriminats.

A Ginebra el president serbi Milosevic ha volgut donar una imatge conciliadora acceptant el pla de pau, cosa que ha forçat Karadzic a cedir encara que sigui per guanyar temps. En el cas que finalment els líders serbis de Bòsnia acceptessin formar part d'un únic estat dividit en deu províncies, haurien aconseguit el control de la meitat de la república malgrat ser només un 32% de la població. En canvi els musulmans controlarien una quarta part encara que són el 40%.

El pla no concreta com funcionaria aquest estat descentralitzat, ni com podrien reconciliar-se les víctimes amb els agressors. S'ha vessat massa sang per a organitzar-se ara d'una forma confederal. ¿Com poden perdonar els qui ho han perdut tot, els qui han estat torturats pels seus antics veïns, els qui han vist degollar famílies senceres?

En el fons, el pla legitima la reclusió dels vençuts, els musulmans en una mena de *homelands* similars als que va cre-

ar la Sud-àfrica racista per recloure la població negra en estats ficticis. Quan el pla de pau fixa, en el seu punt tercer, que es crearan uns corredors sota control internacional per a garantir la lliure circulació de persones, reconeix de fet la partició de la república, amb un mapa de separació ètnica i uns laberints o passadissos d'intercomunicació. Fets com l'assassinat del vice-primer ministre bosnià, Hakija Turajlic, mostren les dificultats per garantir la lliure circulació, malgrat que els corredors fossin controlats per les Nacions Unides. Però a més, aquest pla de pau anul·la de fet el propòsit de la comunitat internacional de jutjar per crims de guerra els dirigents serbis. Segons els Protocols i Convencions de Ginebra de 1949 i 1977, quan en un conflicte bèl·lic es produeixen violacions dels convenis sobre tracte de presoners, dret a la vida de la població, destrucció d'infraestructures o internament en camps de concentració de la població civil amb tortures i execucions, les parts en conflicte han d'acceptar àrbitres neutrals. Per això, si una de les parts es desvincula del procés ningú no pot obligar-los a acatar les possibles sancions penals, tret que siguin derrotats militarment.

Donat que és improbable que Bòsnia i Croàcia derrotin per si soles Sèrbia, o que les Nacions Unides autoritzin una ofensiva militar per derrotar Sèrbia i derrotar el govern del que queda de Iugoslàvia, ningú no podrà fer seure els seus dirigents al banquet d'un tribunal similar al de Nuremberg. Aquests crims que avergonyeixen Europa quedaran sense càstig i els ciutadans de Bòsnia continuaran presoners dins dels laberints de l'odi, tot esperant que, tard o d'hora, la sang torni a vessar.

Xavier Rius Sant
President del

Centre d'Investigació per a la Pau